

КАФЕДРА ІСТОРІЇ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Підготовка і захист курсових робіт є одним із найважливіших видів самостійної науково-дослідної роботи студентів у вищих закладах освіти.

Цей процес передбачає формування у студентів-істориків вмінь аналізувати нормативну, наукову, методичну літературу, висвітлюючи результати власних науково-теоретичних і дослідницьких пошуків у курсовій роботі.

Призначення курсової роботи – виявити рівень загальнонаукової і професійної підготовки студента, формувати у нього наукове мислення, виробити культуру наукових досліджень та норм наукової етики.

Обираючи тему курсової роботи з тематики, запропонованої кафедрою, студент повинен орієнтуватися на те, щоб отримані у процесі роботи результати дослідження можна було використати у подальшій професійній діяльності.

Назва роботи повинна бути коректною, відображати суть дослідження. Вона обов'язково погоджується з науковим керівником та затверджується на засіданні кафедри. Подальша зміна або корегування теми можливі за згодою наукового керівника. Обравши тему, студент повинен чітко спланувати роботу над нею:

1. ознайомитесь з літературою, відібрати необхідний матеріал;
2. скласти структуру і план роботи;
3. оформити текст;
4. доопрацювати та перевірити готовий текст;
5. скласти список використаної літератури, оформити додатки.

Відбір та вивчення джерел. Визначення кола необхідних для курсової роботи джерел та літератури треба починати із складання списку опублікованих матеріалів. Для цього використовуються спеціальні бібліографічні покажчики, які можна знайти у бібліографічних відділах і каталогах бібліотек, а також в електронній інформаційній мережі Інтернет.

Для написання курсової роботи студент повинен використати спеціальну літературу, яка стосується його теми. Через обмеженість обсягу курсової роботи залучити всю літературу по темі, яка існує, неможливо, та й не потрібно. Але необхідно ознайомитися як можливо із найбільш широким колом літератури до теми, проаналізувати її та відібрати найбільш важливі, на думку автора, матеріали.

Спеціальна література представлена такими видами: Державні документи. Наукова література. Довідкова література (словники, енциклопедії, довідники тощо).

У першу чергу варто звернутись до новітніх видань, які містять оцінку того, що зроблено на цей час у дидактиці, методиці викладання, з того чи іншого питання, які нові погляди, методики, ідеї, технології презентуються. Разом з тим, ознайомлення з оцінками та поглядами спеціалістів ні в якому разі не виключає самостійного підходу до аналізу змісту і висновків щодо використаних праць.

Складений список літератури необхідно узгодити з науковим керівником. Бажано вивчати наукову літературу не лише українських, а й зарубіжних авторів. Опис кожного джерела має бути дуже ретельним та відповідати загальноприйнятим правилам:

Зразки бібліографічного опису для списку використаної літератури до курсової роботи:

Опис книги одного автора:

Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 448 с. – Бібліогр.: с. 431.

Опис книги двох авторів:

Пехота О. М., Старєва А. М. Особистісно орієнтоване навчання : підготовка вчителя : [монографія] / О. М. Пехота, А. М. Старєва. – Миколаїв: Вид-во “Іліон”, 2005. – 272 с.

Опис книги під заголовком:

Життєва компетентність особистості : [наук.-метод. посіб.] / за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.

Психологические тесты / Под ред. А. А. Карелина : в 2 т. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – Т. 1. – 312 с.: ил.

Опис статті із збірника:

Нікора А. О. Емоційно-ціннісний компонент змісту освіти в сучасному підручнику історії / А. О. Нікора. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2008. – 406 с. – С. 241-244. [зб. наук. праць] ; вип. 50 : Педагогічні науки. – Ч. 1.

Опис окремого тому багатотомного видання:

Суходлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. – К., “Рад. школа”, 1977. – 670.

Опис статей із журналів і газет:

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : освітня галузь “Суспільствознавство” // Історія в школах України. – 2004. – № 2. – С. 2–7.

Національна доктрина розвитку освіти України XXI століття // Освіта України. – 2001. – № 29. – С. 4-6.

Опис дисертації:

Хрящевська Л.М. Господарства німецьких колоністів Південної України в XVIII – на початку XIX ст.: дис. ... канд. пед. наук : спец. 07.00.01 / Людмила Михайлівна Хрящевська. – К., 2008. – 287 с.

Опис автореферату дисертації:

Хрящевська Л.М. Господарства німецьких колоністів Південної України в XVIII – на початку XIX ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.іст.наук: спец. 07.00.01 / Л.М. Хрящевська. – К., 2008. – 25 с.

Опис електронного ресурсу:

Навчальна програма з історії для 5 - 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів : [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http : // www.mon.gov.ua /main.php?query=education/ average](http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/average).

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору варто наводити *цитати*.

Науковий етикет вимагає точного відтворення цитованого тексту, без найменшого спотворення змісту джерела.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз “так званий”;

б) цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Допускається пропуск слів, речень, абзаців за умови, якщо це не спотворює авторського тексту; такі пропуски позначаються трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, в кінці). Якщо перед вилученим текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів. Посилатися при цьому треба на джерело непрямого цитування, наприклад: (цит. за: ...);

д) цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім, бо в обох випадках це може вплинути на рівень курсової роботи: надмірне цитування створює враження її компілятивності, а недостатнє – знижує наукову цінність викладеного матеріалу;

е) якщо необхідно виявити власне ставлення до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

є) якщо виникає необхідність виділити в цитаті деякі слова, зробити якість застереження, то одразу після цього ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора курсової роботи, а весь текст застереження

береться у круглі дужки. Наприклад: (курсив наш. – В.С.), (підкреслено нами. – В.С.).

Посилання, в бібліографічному розумінні цього слова, означає вказівку на джерело інформації (книгу, статтю, документ тощо). Воно є обов'язковим, якщо в роботі наведено цитату чи якісь важливі або оригінальні фактичні (цифрові) дані, принципові положення або точки зору різних авторів.

Посилання в роботах слід оформлювати у вигляді квадратних дужок безпосередньо в тексті роботи одразу після цитати чи даних, що потребують такого посилання. Спочатку зазначають арабськими цифрами порядковий номер джерела інформації, під яким воно внесено у “Список використаних джерел”, а потім (через кому) – номер сторінки (чи сторінок), на яких вміщено саме ту інформацію, на яку робиться посилання, наприклад, “...*текст цитати* ... [25, с. 235 – 237]”. Якщо в роботі просто згадується якийсь видання (джерело інформації), то посилання на нього не передбачає вказівку конкретних сторінок, наприклад, “... у працях [1 – 7]...”, “... як зазначається в роботі [12]”.

При посиланні на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, додатки курсової роботи зазначають їх номери, наприклад “... у розділі 4 ...”, “... дивись 2.1. ...”, “... за 3.4.4. ...”, “... відповідно до 2.3.4.3. ...”, “... у додатку Б ...”.

Посилання на ілюстрації та формули курсової роботи вказують порядковим номером ілюстрації чи формули – останній беруть у дужки, наприклад, “рис. 1.2”.

На всі таблиці курсової роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово “таблиця” пишуть скорочено, наприклад: “...в табл. 1.2”. У повторних посиланнях вживають скорочено слово “дивись”, наприклад: “див. табл. 1.3”.

Зміст курсової роботи. Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є основою для складання плану курсової роботи. План має включати в себе: вступ; 3-4 взаємопов'язаних і логічно побудованих питання, що дозволяють розкрити тему; висновки.

Літературне оформлення курсової роботи є важливим елементом її виконання. У науковій роботі потрібно дотримуватися прийнятої термінології, позначень, умовних скорочень. Для наукового тексту характерні змістова закінченість, цілісність та зв'язність.

Не можна вести виклад від першої особи: «Я вважаю...», «Мені здається...», «На мою думку...», та інші. Необхідно використовувати словесні формули: «На наш погляд...», «Ми вважаємо...» та ін. Під час згадування в тексті прізвищ учених ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем – К.О.Баханов, а не Баханов К.О., як це прийнято в списках літератури.

Структура курсової роботи.

Вступ (3-4 сторінки): обґрунтування актуальності обраної теми, огляд джерел та літератури, формулювання мети, завдань, об'єкта, предмета, територіальні та хронологічні межі дослідження, структури роботи. Заголовок «Вступ» робиться зверху по центру аркуша. Решта підрозділів (актуальність теми, об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження) пишуться з абзацу жирним шрифтом.

Основна частина курсової роботи: – дається аналіз наукової літератури, який може містити історико-педагогічний аспект проблеми, її філософське і психологічне обґрунтування з позицій сьогодення, провідні концепції сучасної педагогічної теорії з даної проблеми та новітні методичні розробки.

На завершення робиться загальний висновок з усієї теми, визначаються шляхи вдосконалення даного аспекту в практиці роботи школи.

Бібліографія містить список дослідженої літератури.

У Додатках – фрагменти нормативних документів, методичні розробки, схеми і таблиці, глосарій понять.

Основні вимоги до оформлення курсової роботи.

Курсова робота виконується у обсязі 25-30 сторінок друкованого тексту без урахування додатків і списку використаної літератури. На написання вступу відводиться 3-4 сторінки, основної частини – 20-25 сторінок, висновків – 2-3 сторінки.

Роботу друкують на одній стороні аркушу білого паперу формату А 4 (210 на 297 мм), до 30-ти рядків на сторінці, що містять 1600-1700 друкованих знаків. Рекомендований шрифт - Times New Roman текстового редактора Word розміру 14 пунктів (1,8 мм) із полуторним міжрядковим інтервалом.

Сторінки повинні мати поля: ліве – 3 см, зверху і знизу – по 2,0 см, праве – 1 см. Шрифт друку має бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту повинна бути однаковою.

Абзацний відступ має бути однаковим по всьому тексту (1,25 см).

Усі сторінки нумеруються від титульної до останньої без пропусків. Першою вважається титульний аркуш (на ньому цифра 1 не ставиться), другою вважається сторінка, що містить «Зміст» (план), на ній ставиться цифра 2 й далі згідно з порядком. Порядковий номер сторінки позначається у правому верхньому куті без крапки в кінці й рисок з боків.

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА», «ДОДАТКИ» друкують великим літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) у підбір до тексту з абзацного виступу без крапки в кінці. Відстань між заголовком і текстом має становити 1 інтервал.

Кожен розділ потрібно починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, пунктів, малюнків, таблиць і т.ін. подають арабськими цифрами без знака №.

«Обличчям» курсової роботи є титульна сторінка. На ній зазначають установу (Міністерство освіти і науки України), повну назву вузу (Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського), назву підрозділу (Історичний факультет), назву кафедри (кафедра історії та археології), тему курсової роботи, дані про виконавця, дані про керівника та його науковий ступінь, місто і рік виконання роботи.

Особливості захисту та критерії оцінювання курсових робіт.

Завершена курсова робота здається науковому керівнику на перевірку не пізніше ніж за два тижні до призначеного терміну захисту. У рецензії відзначаються як позитивні сторони роботи так і її недоліки.

У час, який залишився до захисту, студент знайомиться із зауваженнями наукового керівника та усуває помічені недоліки.

Захист проводиться на кафедрі у присутності не менш ніж трьох викладачів. На захисті можуть бути присутні представники деканату, студенти інших курсів.

Критеріями оцінки курсової роботи є:

- 1) актуальність теми, її науково-теоретичне і практичне значення.
- 2) глибина аналізу літератури.
- 3) глибина аналізу результатів експериментального дослідження.
- 4) ступінь самостійності і творчого підходу студента.
- 5) ставлення студента до роботи.

Результати захисту курсової роботи визначаються оцінками: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та кількістю балів за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Кількість балів за курсову роботу	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
65-79	C	
55-64	D	задовільно
50-54	E	
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного захисту
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця відповідності результатів захисту курсової роботи за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентості	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно	Оцінка виставляється за курсову роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При її захисті студент показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.	Високий (творчий)	відмінно
80-89	B	дуже добре	Оцінка виставляється за курсову роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При її захисті студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, без особливих труднощів відповідає на поставлені запитання. У змісті та мові роботи є лише незначні погрішності.	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
65-79	C	добре	Оцінка виставляється за курсову роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, матеріал викладено логічно і послідовно з відповідними висновками. При захисті роботи студент показує знання з питань теми, оперує даними дослідження, під час доповіді використовує презентацію, відповідає на поставлені запитання. У структурі, мові і стилі роботи є лише незначні погрішності.		
55-64	D	задовільно	Оцінка виставляється за курсову роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. До захисту підготовлена презентація доповіді, але наочна інформація не завжди коментується. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано	Середній (репродуктивний)	задовільно

			висновки, пропозиції і рекомендації. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не завжди дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		
50-54	E	достатньо	Оцінка виставляється за курсову роботу, яка носить дослідницький характер, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. До захисту підготовлена презентація доповіді, але наочна інформація не коментується. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації. При захисті студент виявляє невпевненість, показує слабкі знання питань теми, не дає вичерпні аргументовані відповіді на запитання. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і лише за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Оцінка виставляється за курсову роботу, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до курсових робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер. До захисту не підготовлена презентація доповіді. При захисті курсової роботи студент дає переважно неправильні відповіді, припускає грубі помилки.	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Оцінка виставляється за курсову роботу, яка не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до курсових робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер. До захисту не підготовлена презентація доповіді. При захисті кваліфікаційної роботи студент не може відповісти на жодне поставлене запитання по її темі, студент не знає теорії.		